

واحد مطالعات آماری و راهبردی دبیرخانه
انجمن صنایع نساجی ایران

مروری بر مراودات تجاری کشور جمهوری آذربایجان

تهیه، تنظیم و گردآوری: زینب بخشی نفوتی

- @aiti.org.ir
- 09129583657
- t.me/aiti1395
- www.aiti.org.ir
- 26200196
- info@aiti.org.ir

زمستان ۱۴۰۲

استفاده از مطالب این جزوه با ذکر مأخذ بلامانع است

کشور جمهوری آذربایجان، از همسایگان ایران با پایتخت باکو در رتبه بیستمین کشور کوچک در آسیا و صد و چهارمین کشور در جهان است. جغرافیا این کشور از شمال محصور رشته کوه قفقاز و از جنوب به رودخانه ارس و از شرق با دریای خزر است. جمهوری آذربایجان از غرب با ارمنستان و ترکیه، از شمال با روسیه و گرجستان و از جنوب با ایران همسایه می‌باشد. مساحت این کشور برابر با ۸۶۶۰۰ کیلومتر مربع است که ۵۷٪ آن را مناطق کشاورزی تشکیل می‌دهد.

طبق آخرین آمار بانک جهانی در سال ۲۰۲۲، این کشور دارای جمعیت ۱۰۱۴۱۷۵۶ نفر بوده است که ۵۰.۷٪ از آن را مردان و ۴۹.۳٪ را زنان تشکیل می‌دهند. در طی سال‌های گذشته جمعیت مناطق روستایی با افت همراه بوده و در سال ۲۰۲۲ به ۴۳٪ رسیده است. عمده افراد این کشور از دین اسلام پیروی می‌کنند به طوری که ۷۹.۴٪ از جمعیت دارای مذهب سنی و ۱۴٪ از آن مذهب شیعه هستند. بیش از ۹۰٪ افراد به زبان آذربایجانی و مابقی به زبان‌های روسی، ارمنی، فارسی و ... صحبت می‌کنند.

آب‌وهوای این کشور معتدل بوده و با توجه به موقعیت قرارگیری آن در نیم کره‌ی شمالی زمین دارای روزهای بلند و گرم می‌باشد. علاوه بر پایتخت باکو، شهرهای گنجه، سومقاییت، مینگچویر، شیروان، نخجوان از جمله شهرهای مهم این کشور هستند. شاخص توسعه انسانی این کشور در سال ۲۰۲۱، ۰.۷۴۵ ثبت شده است و بنابر این شاخص جمهوری آذربایجان رتبه کشور صدم در جهان را دارد.

تاریخ

کشور جمهوری آذربایجان در طول تاریخ تحت تاثیر حکومت و فرمانروایی‌های گوناگونی قرار گرفته است، همچنین قرار گرفتن در مسیر جاده‌ی ابریشم و جنگ‌های بزرگ با روم، ایران، اعراب، مغول‌ها و ترک‌ها سبب تغییر زبان، ادیان و فرهنگ آن گشته است به عنوان مثال ۱۱۰۰ سال پیش (حدود ۸۰۰-۷۰۰ سال بعد از میلاد مسیح) با حمله اعراب و ترویج دین اسلام زبان مردم این کشور از فارسی به عربی تغییر یافت. در آغاز قرن ۱۲ و در طول مهاجرت مغول‌ها، هنگامی که ترک‌های قوم اوغوز از دریای خزر عبور و به سمت غرب مهاجرت کردند، مردم این کشور ترک آذربایجانی شدند [۱].

اقتصاد و تجارت

اقتصاد آذربایجان عمدتاً بر پایه صنعت نفت است که بیش از ۹۰ درصد در آمد صادراتی و حدود نیمی از بودجه دولتی را تشکیل می‌دهد. با این اوصاف آذربایجان تلاش‌هایی را برای تنوع بخشیدن به اقتصاد خود و قدم برداشتن به سمت یک مدل سبزتر و پایدارتر، سرمایه‌گذاری در کشاورزی و گردشگری، ارتقا فناوری اطلاعات و فعالیت‌های لجستیک انجام داده است. بعد از وقوع حمله روسیه به اوکراین، آذربایجان در کریدور^۱ (مسیر ترابری) میانه جذاب بین شرق و غرب تبدیل شد. قرار گرفتن بر مسیر تجاری چالش‌هایی برای این کشور به همراه داشته است که می‌توان به: سیستم بانکی توسعه نیافته و ریسک‌های ژئوپلیتیکی اشاره نمود [۲].

طبق اطلاعات گزارش شده توسط دولت جمهوری آذربایجان ارزش افزوده بخش صنعت پتروشیمی به مقدار ۲.۷٪ و ارزش افزوده سایر کالاهای غیر نفتی به مقدار ۹.۱٪ به ترتیب کاهش و افزایش داشته است. توزیع تولید ناخالص داخلی جمهوری آذربایجان به صورت: ۵۱.۱٪ بخش صنعت، ۸.۲٪ تجارت و تعمیر خودرو، ۷.۴٪ مالیات و واردات، ۶٪ حمل و نقل و انبار، ۴.۸٪ کشاورزی و ماهیگیری، ۴.۸٪ ساخت، ۱.۶٪ گردشگری، ۱.۴٪ اطلاعات و ارتباطات و ۱۴.۷٪ سایر زمینه‌ها در سال ۲۰۲۲ بوده است [۳].

^۱ corridor

جنگ میان روسیه و اوکراین و همچنین جنگ میان اسرائیل و غزه سبب شده است تا میزان و قیمت محصولات نفتی جمهوری آذربایجان افزایش یابد. از طرفی وقوع این دو جنگ بر روی امنیت مواد غذایی تاثیر گذار بوده و افزایش هزینه‌های مرتبط با آن و تورم جهانی را به همراه دارد که بر روی تجارت جمهوری آذربایجان اثر گذار است. مقدار تورم گزارش شده این کشور در سال ۲۰۲۳ برابر با ۴.۴ بوده است که کاهش قیمت مواد غذایی به طور گسترده نسبت به سال گذشته از جمله دلایل کاهش مقدار آن است؛ با این حال، خطرات تاثیرات تورم از عوامل خارجی و داخلی همچنان وجود دارد [۴].

طبق اطلاعات گردآوری شده از سایت بانک جهانی (World bank)، این کشور نسبت به کشور ایران از تراز تجاری مثبت بر خوردار است و میزان سرانه تجارت آن هم در بخش واردات و هم در از بخش صادرات از ایران بیشتر می‌باشد. سرعت رشد تورم جمهوری آذربایجان نسبت به ایران از نوسانات و نرخ پایین تری در ۵ سال اخیر داشته است.

جدول ۱_ شاخص تجاری و اقتصادی جمهوری آذربایجان

جمهوری آذربایجان				
سال	واردات (میلیارد دلار)	صادرات (میلیارد دلار)	GDP (میلیارد دلار)	تورم
۲۰۱۸	۱۱.۴۷	۲۰.۳۲	۴۷.۱۱	۲.۳
۲۰۱۹	۱۳.۶۷	۱۹.۶۴	۴۸.۱۷	۲.۶
۲۰۲۰	۱۰.۷۳	۱۳.۷۳	۴۲.۶۹	۲.۸
۲۰۲۱	۱۱.۷	۲۲.۲۱	۵۴.۸۳	۶.۷
۲۰۲۲	۱۴.۵۴	۳۸.۱۵	۷۸.۷۲	۱۳.۹

منبع: World bank

جدول ۲_ شاخص تجاری و اقتصادی ایران

ایران				
سال	واردات (میلیارد دلار)	صادرات (میلیارد دلار)	GDP (میلیارد دلار)	تورم
۲۰۱۸	۴۹.۳۵	۱۰۲.۴۲	۳۲۷.۹	۸
۲۰۱۹	۴۱.۸۳	۶۵.۷۲	۲۸۳.۶۵	۱۸
۲۰۲۰	۳۸.۷۶	۴۶.۹۲	۲۳۹.۷۴	۳۹.۹
۲۰۲۱	۴۸.۹۸	۷۱.۶۵	۳۵۹.۱	۳۰.۶
۲۰۲۲	۵۵.۴۵	۷۳	۳۸۸.۵۴	۴۳.۴

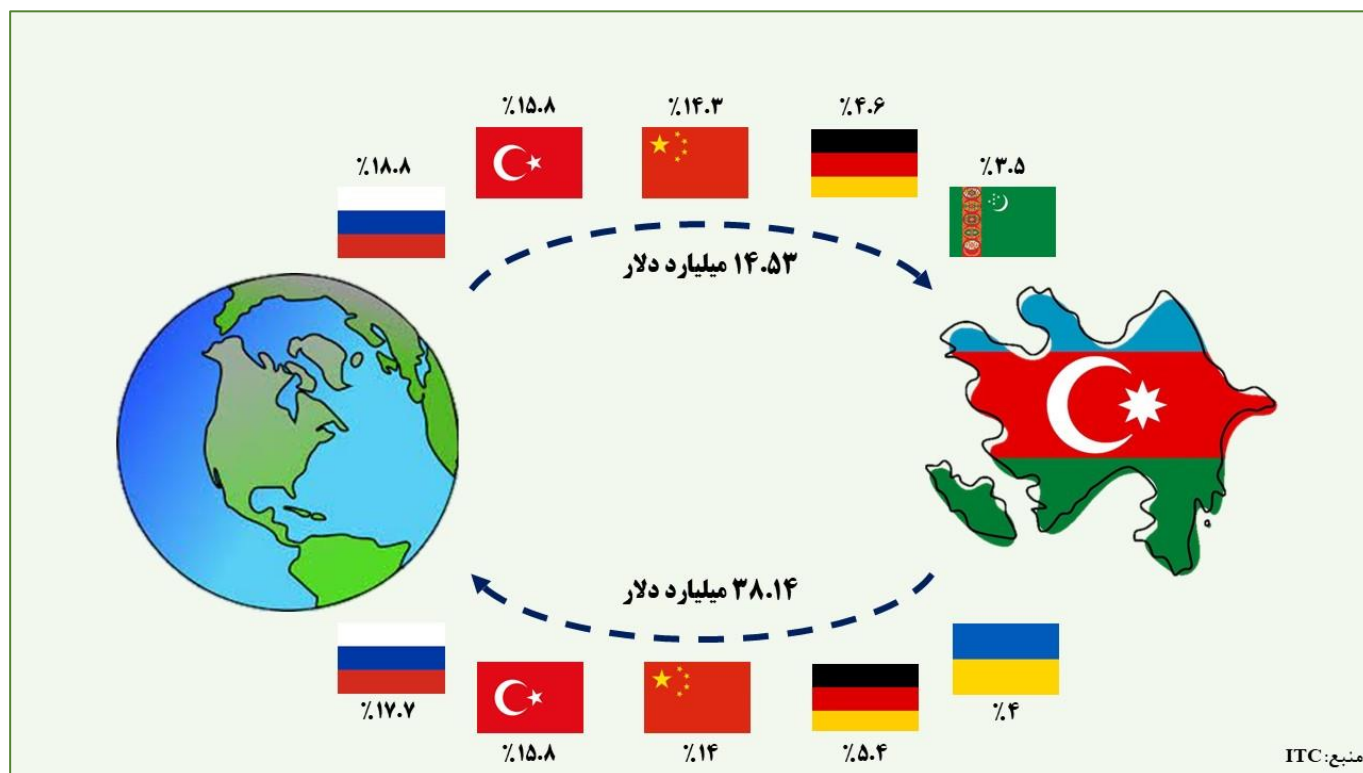
منبع: World bank

شرکای تجاری

اطلاعات زیر مربوط به ۱۰ کشور اول تجاری جمهوری آذربایجان در بخش واردات و صادرات است که از مرکز ITC (International Trade Centre) در سال ۲۰۲۲، به همراه عمده کالاهای تجارت یافته، ارزش کالاهای نساجی تجارت یافته و درصد حجم تجارت نساجی نسبت به کل بخش آن تجارت گردآوری شده است. طبق این سایت ارزش واردات جمهوری آذربایجان ۱۴.۵ میلیارد دلار در رتبه ۹۹ جهانی و ارزش صادرات ۱۱.۷ میلیارد دلار در رتبه ۶۷ جهانی است.

از عمده کالاهای وارد شده به این کشور می‌توان به ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، وسایل نقلیه، خودرو، فلزات و دارو اشاره نمود. در بخش صادرات عمده کالاهای صادر شده را می‌توان به سوخت و محصولات معدنی، فلزات و محصولات گیاهی و مواد پلاستیکی را نام برد.

طبق تصویر زیر ۵ کشور اول واردات جمهوری آذربایجان از کل واردات این کشور در سال ۲۰۲۲ به ترتیب دارای سهم: روسیه ۱۸.۸ درصد، ترکیه ۱۵.۸ درصد، چین ۱۴.۳ درصد، آلمان ۴.۶ درصد و ترکمنستان ۳.۵ درصد است. پنج کشور اول صادرات جمهوری آذربایجان از کل صادرات این کشور دارای سهم: روسیه ۱۷.۷ درصد، ترکیه ۱۵.۸ درصد، چین ۱۴ درصد، آلمان ۵.۴ درصد و اوکراین ۴ درصد است.

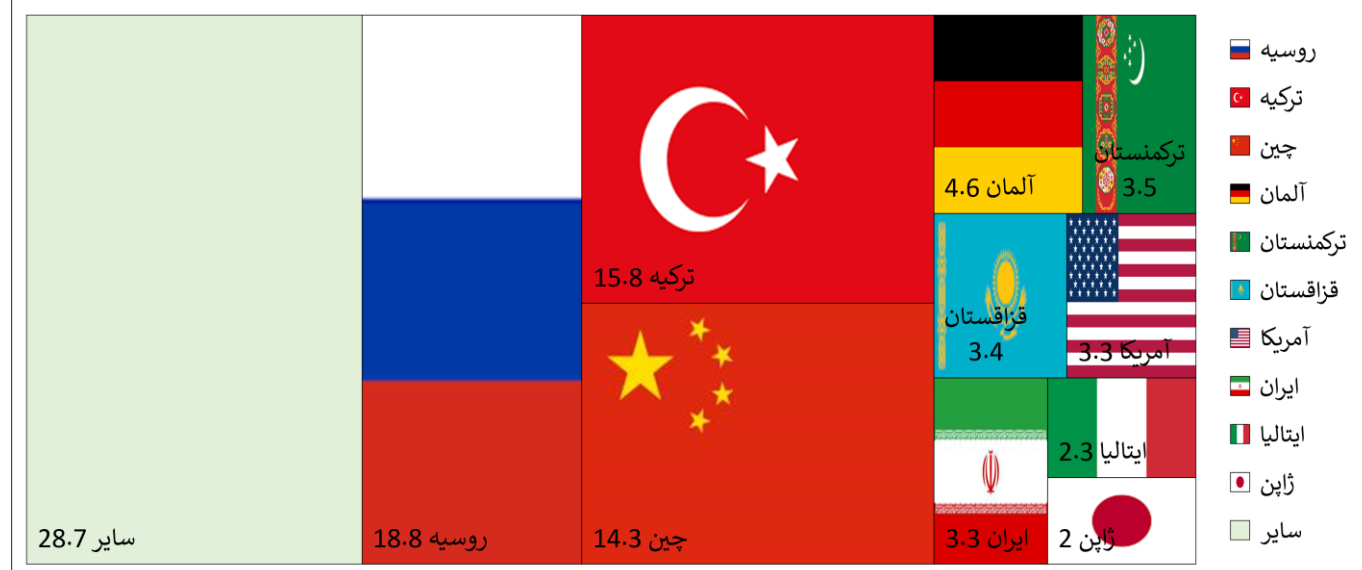
شکل ۱- اینفوگرافیک پنج کشور اول تجاری جمهوری آذربایجان

جدول ۳-ده کشور اول وارداتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

ردیف	کشور	ارزش واردات (میلیون دلار)	عمده کالا	سهم از واردات کل
۱	روسیه	۲۷۳۳.۳	سوخت معدنی، غلات، چوب و متفرعات آن	٪۱۸.۸
۲	ترکیه	۲۲۹۷.۲	ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، مواد پلاستیکی، آهن و مصنوعات آن	٪۱۵.۸
۳	چین	۲۰۸۶.۲	ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، وسایل نقلیه و خودرو، آهن و استیل	٪۱۴.۳
۴	آلمان	۶۶۲.۳	وسایل نقلیه و خودرو، ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، دارو	٪۴.۶
۵	ترکمنستان	۵۰۹.۷	سوخت معدنی، مواد پلاستیکی، منسوجات آماده	٪۳.۵
۶	قزاقستان	۴۹۴.۴	سوخت معدنی، لوکوموتیو و اجزا راه آهن، غلات	٪۳.۴
۷	آمریکا	۴۸۰	ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، وسایل نقلیه و خودرو	٪۳.۳
۸	ایران	۴۷۶.۴	مواد پلاستیکی، آهن و استیل، آلومینیوم و مصنوعات آن	٪۳.۳
۹	ایتالیا	۳۳۸.۱	ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، آهن و مصنوعات آن، دارو	٪۲.۳
۱۰	ژاپن	۲۹۰.۲	وسایل نقلیه و خودرو، ماشین آلات الکتریکی و مکانیکی، آهن و مصنوعات آن	٪۲

منبع: ITC

شرکای وارداتی جمهوری آذربایجان

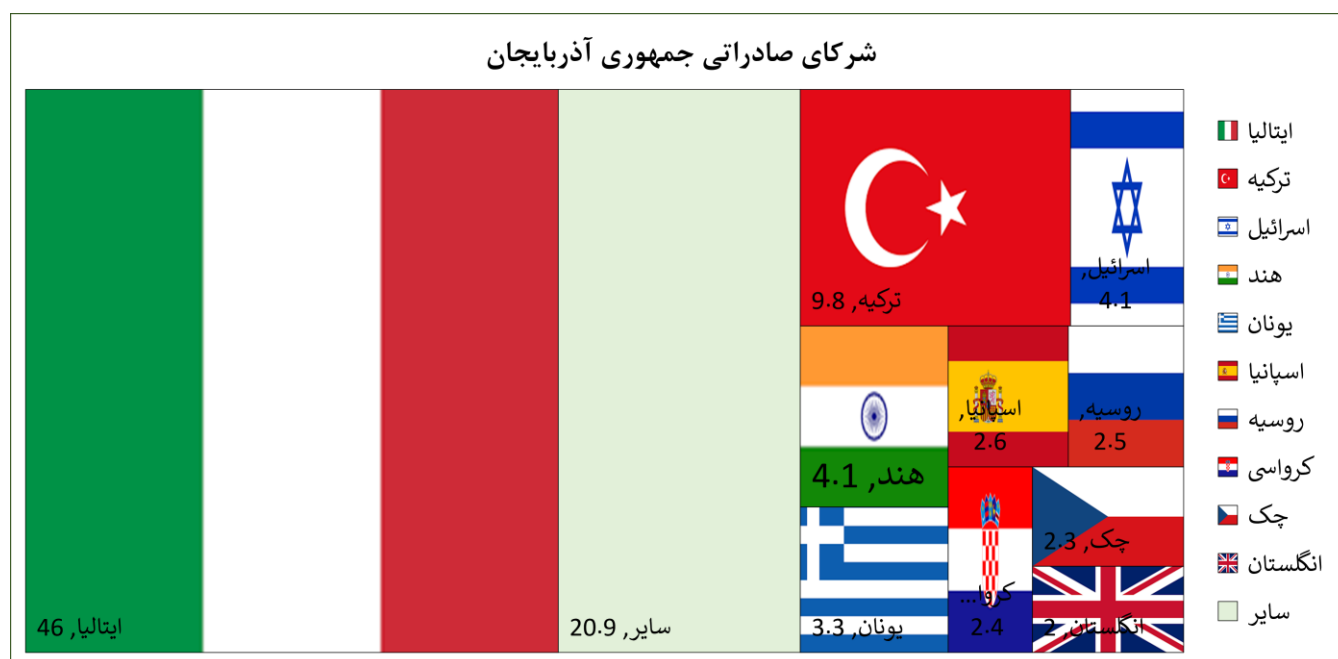

شکل ۲- شرکای وارداتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

جدول ۴-ده کشور اول صادراتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

ردیف	کشور	ارزش صادرات (میلیون دلار)	عمده کالا	سهم از صادرات کل
۱	ایتالیا	۱۷.۷	ساخت معدنی، میوه‌جات، محصولات شیمیایی آلی	۴۶٪
۲	ترکیه	۳.۵	ساخت معدنی، پنبه، آلومینیوم و مصنوعات آن	۹.۸٪
۳	اسرائیل	۱.۶	ساخت معدنی، محصولات شیمیایی آلی، کود	۴.۱٪
۴	هند	۱.۶	ساخت معدنی، کود، محصولات شیمیایی غیر آلی	۴.۱٪
۵	یونان	۱.۳	ساخت معدنی، کود، محصولات شیمیایی آلی	۳.۳٪
۶	اسپانیا	۱.۰	ساخت معدنی، محصولات شیمیایی آلی، نوشابه و انواع نوشیدنی	۲.۶٪
۷	روسیه	۰.۹۷	سبزیجات و میوه‌جات، مواد پلاستیکی، ساخت معدنی	۲.۵٪
۸	کرواسی	۰.۹۵	ساخت معدنی، میوه و دانه‌های روغنی، صمغ و عصاره نباتی	۲.۴٪
۹	چک	۰.۹۲	ساخت معدنی، منسوجات آماده، مواد پلاستیکی	۲.۳٪
۱۰	انگلستان	۰.۷۷	ساخت معدنی، آلومینیوم و مصنوعات آن، ماشین‌آلات الکتریکی و مکانیکی	۲٪

منبع: ITC

شکل ۳- شرکای صادراتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

در این قسمت ده کشور اول بخش واردات و صادرات جمهوری آذربایجان را از حیث صنعت نساجی مورد بررسی قرار می‌دهیم تا دریابیم هر کدام از این کشورها چه مقدار کالای نساجی با جمهوری آذربایجان تجارت کرده و این مقدار چه سهم از تجارت نساجی و تجارت کل دارد.

جدول ۵- واردات نساجی ده کشور اول وارداتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

ردیف	کشور	ارزش واردات نساجی (هزار دلار)	سهم از واردات کل	سهم از واردات بخش نساجی
۱	روسیه	۷۳۶۰	۰.۰۵٪	۱.۳۸٪
۲	ترکیه	۲۲۷۵۹۰	۱.۵۷٪	۴۲.۷۱٪
۳	چین	۱۳۷۱۵۵	۰.۹۴٪	۲۵.۷۴٪
۴	آلمان	۳۷۰۹	۰.۰۳٪	۰.۷۰٪
۵	ترکمنستان	۱۸۴۰	۰.۰۱٪	۰.۳۵٪
۶	قزاقستان	۱۹۸	ناچیز	۰.۰۴٪
۷	آمریکا	۳۴۲۷	۰.۰۲٪	۰.۶۴٪
۸	ایران	۱۹۸۱۱	۰.۱۴٪	۳.۷۲٪
۹	ایتالیا	۱۷۵۷۰	۰.۱۲٪	۳.۳۰٪
۱۰	ژاپن	۱۰۲۵	۰.۰۱٪	۰.۱۹٪

جدول ۶- صادرات نساجی ده کشور اول صادراتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

ردیف	کشور	ارزش صادرات نساجی (هزار دلار)	سهم از صادرات کل	سهم از صادرات بخش نساجی
۱	ایتالیا	۵۷۴	ناچیز	٪۰.۲۳
۲	ترکیه	۱۹۱۴۴۲	٪۰.۵۰	٪۷۷.۶۰
۳	اسرائیل	۱	ناچیز	ناچیز
۴	هند	۳۳۹	ناچیز	٪۰.۱۴
۵	یونان	۰	ناچیز	ناچیز
۶	اسپانیا	۶۷	ناچیز	٪۰.۰۳
۷	روسیه	۲۸۸۳۰	٪۰.۰۸	٪۱۱.۶۹
۸	کرواسی	۰	ناچیز	ناچیز
۹	چک	۶۹۲	ناچیز	٪۰.۲۸
۱۰	انگلستان	۸۸	ناچیز	٪۰.۰۴

به علت ناقص بودن اطلاعات مربوط به کشور ایران در سایت ITC جهت بررسی تجارت ایران با جمهوری آذربایجان از اطلاعات ثبت شده در گمرک ایران مورد استفاده قرار گرفت و به شکل جدول زیر گردآوری شده است

جدول ۷- تجارت جمهوری آذربایجان با ایران در سال ۱۴۰۱

ارزش نساجی (هزار دلار)	عمده کالا	ارزش تجارت (میلیون دلار)	تجارت
۲۸۶۱۴.۸	مواد غذایی (میوه، سبزیجات، لبنیات)، اشیاء سرامیکی	۵۰۱.۲	واردات
۲۰۱.۳	سوخت، منسوجات پنبه‌ای، ماشین آلات	۳۳.۹	صادرات

منبع: گمرک

همان‌طور که از بخش عمده کالاهای تجارت یافته جمهوری آذربایجان با شرکای تجاری خود مشخص می‌باشد، عمده کالاهای وارد شده به این کشور در دسته‌های ماشین‌آلات برقی و مکانیکی، قطعات و متفرعات آن‌ها به همراه گروه کالایی محصولات شیمیایی و صنایع وابسته به آن می‌باشد. در مقابل در بخش صادرات این کشور، عمده کالاهای صادراتی را محصولات معدنی از جمله سوخت و محصولات گیاهی مثل میوه و سبزیجات را تشکیل می‌دهد. در جداول زیر آمار به دست آمده از سایت ITC در سال ۲۰۲۲، پنج گروه کالایی اول تجارت یافته وارداتی و صادراتی این کشور به تفکیک به همراه ارزش تجارت یافته و سهم گروه کالایی از کل تجارت قرار گرفته شده است.

جدول ۸- عمده کالاهای وارداتی جمهوری آذربایجان

درصد نسبت به کل واردات	ارزش واردات میلیارد دلار	عمده کالا	ردیف
٪۱۹.۲	۲.۸	ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، راکتور، دیگ بخار ٪۶۱.۳، ماشین‌آلات و وسایل برقی ٪۳۸.۶	ماشین‌آلات الکتریکی و مکانیکی
٪۱۱	۱.۶	وسایل نقلیه زمینی و متفرعات آن ٪۸۱.۸، لوکوموتیو و اجزار راه آهن ٪۱۴.۴، کشتی و قایق ٪۳.۶	وسایل نقلیه زمینی، هوایی و آبی
٪۱۰.۳	۱.۵	دارو ٪۴۱.۹، محصولات گوناگون ٪۱۳.۲، اسانس، عطر و مواد آرایشی ٪۱۱.۷، مواد شیمیایی غیر آلی ٪۹.۱	محصولات صنایع شیمیایی
٪۸.۹	۱.۳	سوخت معدنی ٪۹۶.۹، نمک معدنی ٪۲.۹، سنگ فلز ٪۰.۱	سوخت و محصولات معدنی
٪۸.۹	۱.۳	مصنوعات آهن ٪۴۳.۶، آهن و فولاد ٪۳۳، آلومینیوم و مصنوعات آن ٪۱۲.۵	فلزات و مصنوعات آن

منبع: ITC

جدول ۹- عمده کالاهای صادراتی جمهوری آذربایجان

درصد نسبت به کل صادرات	ارزش صادرات میلیون دلار	عمده کالا	ردیف
٪۹۱.۹	۳۵۳۸۵.۶	سوخت معدنی ۹۹.۷٪، نمک معدنی ۰.۱٪	سوخت و محصولات معدنی (۲۵...۲۷)
٪۱.۸	۶۹۵	میوه خوراکی ۶۴.۵٪، سبزیجات و نباتات ۳۱.۴٪، قهوه، چای، ادویه و ماته ۱.۶٪، دانه و میوه‌های روغنی ۱.۳٪	محصولات گیاهی (۶...۱۴)
٪۱	۴۰۲.۵	آلمینیوم و مصنوعات آن ۵۴٪، آهن و فولاد ۲۲.۴٪، مصنوعات آهن ۱۱.۵٪، مس و مصنوعات آن ۸.۲٪	فلزات و مصنوعات آن (۷۲...۸۳)
٪۱	۳۸۷.۲	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده ۹۹.۷٪، کائوچو و اشیای ساخته شده ۰.۲٪	مواد پلاستیکی (۳۹و۴۰)
٪۰.۶	۲۴۶.۶	منسوجات پنبه‌ای ۸۶٪، منسوجات آماده ۱۰.۷٪	نساجی و پوشاک (۵۰...۶۳)

منبع: ITC

صنعت نساجی و پوشاک

جمهوری آذربایجان در صنعت نساجی و پوشاک ویژگی‌های مناسبی چون نیروی کار در دسترس و آموزش دیده، دستمزد پایین، مالیات و امتیازات در مناطق صنعتی و شرایط خوب فروش کالا برخوردار می‌باشد. فرصت‌های فروش خوب حاصل توافقنامه‌های تجارت آزاد با کشورهای مشترک المنافع و فرصت‌های صادراتی به ترکیه است. برای صادرات به این کشورها نباید حقوق ورودی پرداخت شود. تولیدکنندگان پوشاک از کشورهای اتحادیه اروپا با قصد صادرات به این کشورها می‌توانند از این مزیت بهره‌مند شوند. چندین شرکت، به ویژه از کشورهای بالتیک، در حال حاضر در حال بررسی فرصت‌های خود برای ورود به بازار هستند. انجمن صنایع نساجی آذربایجان با توجه به شرایط چارچوبی برای تولیدکنندگان داخلی پوشاک نیاز به اقدامی از سوی دولت می‌داند. به عنوان مثال، بار تعرفه واردات لوازم جانبی مانند چسب، دکمه، بست و زیپ باید به میزان قابل توجهی کاهش یابد [۵].

اکثر تولیدکنندگان آذربایجان توسط شرکت‌های کوچک و متوسط که در شهر باکو و سایر شهرهای بزرگ واقع شده‌اند، با یکدیگر تشکیل شبکه می‌دهند. به هدف بهبود تولید و ترویج شیوه‌های اقتصاد گردشی در زنجیره ارزش صنعت نساجی، همگی این کارخانجات به پروژه UNIDO RECP پیوسته‌اند. طی چندین بازدید که در سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ توسط تیم پروژه RECP انجام شد، ضعف و فرصت‌های موجود برای بهبود استفاده از منابع و به حداقل رساندن ضایعات شناسایی شد. این تیم با ارائه گزارشات و تجزیه و تحلیل منابع را برای هر شرکت نساجی کمک می‌کند تا اثرات منفی زیست‌محیطی خود را کاهش دهند تا کارایی خود را بهبود بخشند [۶].

جمهوری آذربایجان در صدد آن است تا صنعت نساجی در بخش ابریشم و پوشاک خود را احیا کند. در سال ۱۹۹۰ این بخش کمتر از ۱۸ درصد از کل تولید صنعتی را به خود اختصاص داده است و در سال ۲۰۱۷ سهم آن فقط ۰.۵ درصد بوده است. اجرای برنامه‌های تولید و فرآوری پنبه و پنبه‌های ابریشم برای کالاهای نیمه تمام و تمام شده، ایجاد شهرک صنعتی صنایع سبک و ایجاد شعبه برای فرش دستباف از جمله این موارد است [۵].

صنعت پنبه

برنامه دولتی برای توسعه کشت پنبه در دوره ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲ که در ۱۳ ژوئیه ۲۰۱۷ تصویب شد، دستورالعملی برای تولید بیشتر است. پروژه‌های برای نوسازی و ساخت کارخانه‌های پنبه پاک کن جدید و فرآوری الیاف پنبه به نخ، پارچه و محصولات نهایی برنامه ریزی شده است [۵].

صنعت ابریشم

از سال ۲۰۱۶ صنعت ابریشم جمهوری آذربایجان متوقف شد. خصوصی سازی ناکارآمد، مشکلات مالی، کمبود مواد اولیه و مشکلات فروش عوامل موثر در توقف بخش ابریشم بود. در ۲۷ نوامبر ۲۰۱۷ برنامه دولتی برای توسعه پرورش کرم ابریشم و فرآوری پنبه کرم ابریشم توت برای دوره ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۵ تصویب گردید تا دوباره این صنعت به حرکت درآید. این برنامه پروژه‌هایی را برای احیای این بخش از صنعت تعریف کرد تا تولید پنبه تا سال ۲۰۲۵ به ۶۰۰۰ تن برسد و به طور سالانه ۶۰۰ تن مقدار تولید ابریشم خام افزایش یابد. ظرفیت های امروزی امکان تولید سالانه تا ۱۳۵ تن ابریشم خام را فراهم می‌کند [۵].

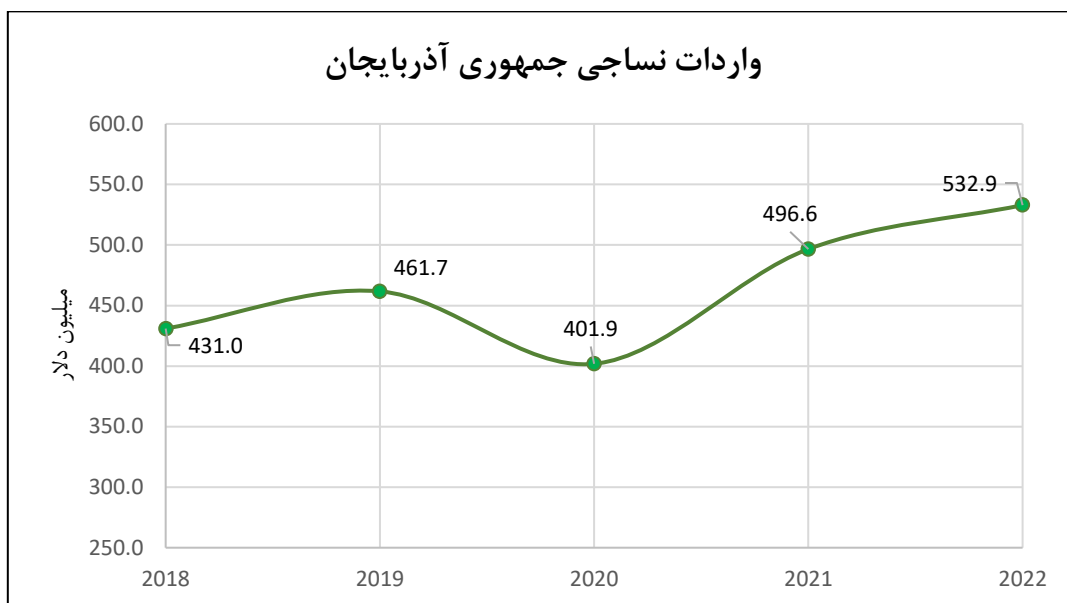
شهرک صنعتی صنایع سبک در حال ساخت

در سال ۲۰۱۶ در شهر مینگه‌چویر جمهوری آذربایجان، پارک صنعتی صنایع سبک تأسیس شد، ۹ کارخانه برای تولید محصولات نساجی و پوشاک و سایر محصولات صنعت سبک مانند: پنبه، اکریلیک، نخ پشمی، جوراب بافی، پوشاک، کفش چرم و لوازم آرایشی ساخته شدند. احداث واحدهای تولیدی بیشتر در طرح برنامه آن قرار گرفته است. دو کارخانه اول در سال ۲۰۱۸ با سرمایه‌ی ۴۶ میلیون دلاری در شهرک صنعتی افتتاح شدند و به طور سالانه می‌توانند تا ۲۰ هزار تن نخ پنبه و مخلوط تولید کنند [۵].

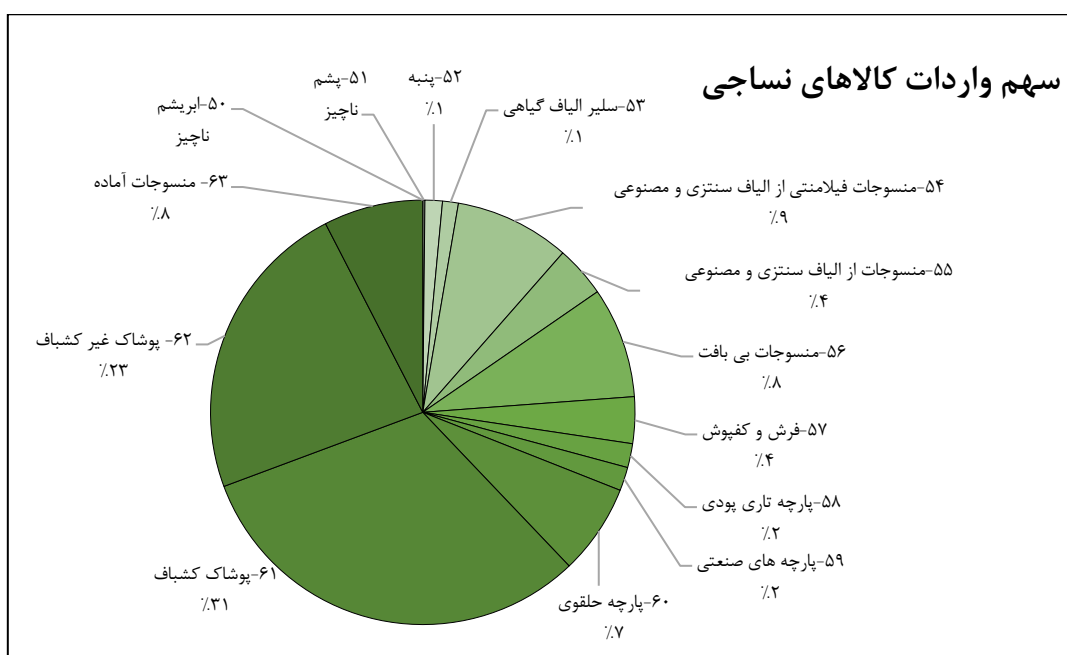
فرش آذرخالچه

شرکت آذرخالچه، شرکت تولید فرش دستباف، تصمیم دارد تا فرش سنتی را احیا نماید. این شرکت قصد دارد تا سال ۲۰۲۰، ۳۰ کارخانه قالی بافی منطقه‌ای ایجاد کند. تا پایان سال ۲۰۱۷ تاکنون ده شعبه آن افتتاح شد. آذرخالچه در سال ۲۰۱۶ با ابتکار دولت تأسیس شد. در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹، دولت حدود ۲۲ میلیون دلار در ساخت شعبه‌های جدید آن و یک کارخانه فرآوری پشم سرمایه گذاری کرد. طرح توسعه تولید فرش دستباف ناشی از برنامه دولتی تصویب شده در سال ۲۰۱۸ برای توسعه هنر فرش در آذربایجان و جمهوری خودمختار نخجوان برای سال های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ است [۵].

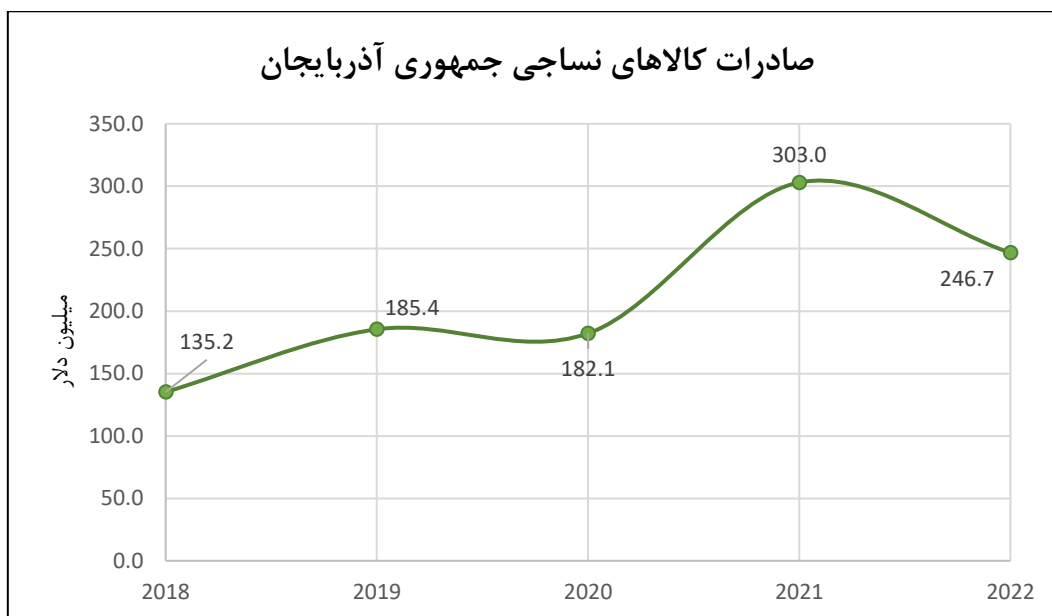
در نمودارهای زیر اطلاعات به دست آمده از میزان تجارت صنعت نساجی جمهوری آذربایجان از سایت ITC در طی ۵ سال اخیر گردآوری شده است. این صنعت هم در بخش واردات و هم در بخش صادرات به ترتیب با رشد ۲۳.۶٪ و ۸۲.۴٪ همراه بوده است. در بخش واردات عمده واردات پوشاک کشباف (۶۲) با سهم ۳۱٪، پوشاک غیر کشباف (۶۱) با سهم ۲۳٪، منسوجات فیلامنتی از الیاف غیر طبیعی (۵۴) با سهم ۹٪ و منسوجات آماده (۶۳) با سهم ۸٪ بوده است. در بخش صادرات عمده کالاهای صادر شده از پنبه و منسوجات از آن (۵۲) با سهم ۸۶٪ و منسوجات آماده (۶۳) با سهم ۱۰.۷٪ بوده است.

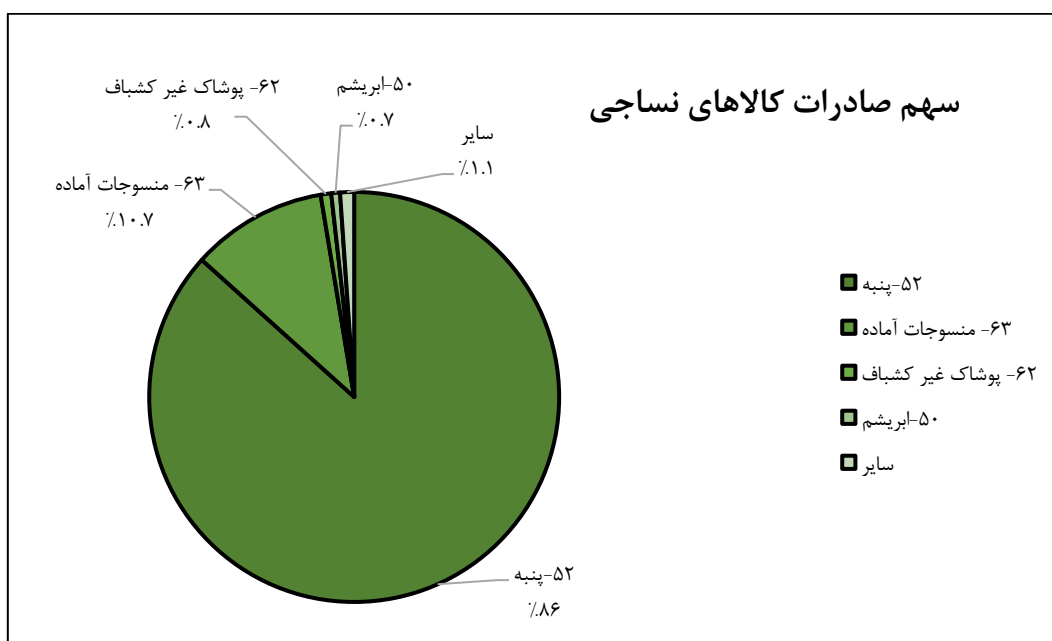
شکل ۴- ارزش واردات نساجی جمهوری آذربایجان از سال ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ میلادی

شکل ۵- توزیع کد تعرفه های گمرکی بخش واردات نساجی و پوشاک جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

شکل ۶- ارزش صادرات نساجی جمهوری آذربایجان از سال ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ میلادی

شکل ۷- توزیع کد تعرفه‌های گمرکی بخش صادرات نساجی و پوشاک جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲

در جداول زیر ، عمده کالاهای وارد و صادر شده جمهوری آذربایجان در بخش نساجی از سایت ITC گردآوری شده است. در این جداول گروه کالاهای نساجی و زیر گروه‌های هر کدام که در تجارت جمهوری آذربایجان سهم بزرگی داشته‌اند به همراه ارزش تجارت در ۴ سال میلادی اخیر و عمده شرکای تجاری آن کالا و سهم هر کشور در سال ۲۰۲۲ گردآوری شده است. جدول ۱۰ شامل اطلاعات مذکور در بخش واردات و جدول ۱۱ شامل این اطلاعات در بخش صادرات است. باتوجه به جداول در بخش واردات شرکای تجاری اول شامل ترکیه و چین و در بخش صادرات شامل روسیه و ترکیه می‌باشد.

جدول ۱۰_ عمده کالاهای وارداتی نساجی جمهوری آذربایجان

کد تعرفه	گروه کالا	سهم از گروه کالا در سال ۲۰۲۲	ارزش واردات (میلیون دلار)				مبدا وارداتی
			۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	
۶۱	پیراهن، پولیور، جلیقه	٪۱۹.۷	۱۶۷.۵	۱۶۴.۴	۱۱۴.۵	۱۵۳.۴	ترکیه ۵۴.۸٪ و چین ۲۴.۸٪
	تیشرت و زیرپوش	٪۱۲.۸					
۶۲	لباس به صورت دست زنانه (ژاکت، شلوار...)	٪۲۷.۵	۱۲۳.۱	۹۷.۴	۹۱.۸	۱۲۳.۵	ترکیه ۴۶.۸٪ و چین ۲۰.۴٪
	لباس به صورت دست مردانه (ژاکت، شلوار...)	٪۲۱.۷					
۵۴	پارچه تاری پودی سنتزی	٪۹۰.۳	۴۶.۷	۴۲.۹	۳۳.۲	۴۵.۵	چین ۴۶.۷٪ و ترکیه ۲۹.۳٪
	نخ فیلامنتی سنتزی	٪۳.۲					
۵۶	آوات از الیاف نساجی	٪۶۷	۴۴.۹	۴۷.۸	۲۹.۴	۲۳.۱	ترکیه ۲۸.۹٪، لیتوانی ۱۶.۶٪ و اوکراین ۱۵.۹٪
	منسوجات بی‌بافت اندود شده	٪۱۰					
۶۳	کالای خواب، رومیزی ...	٪۳۱.۱	۴۰.۳	۴۹	۵۷.۳	۳۳.۸	ترکیه ۴۷.۹٪ و چین ۲۲.۶٪
	منسوجات آماده (پشه بند، جلیقه، کمر بند، ماسک)	٪۲۲.۲					

منبع: ITC

جدول ۱۱_ عمده کالاهای صادراتی نساجی جمهوری آذربایجان

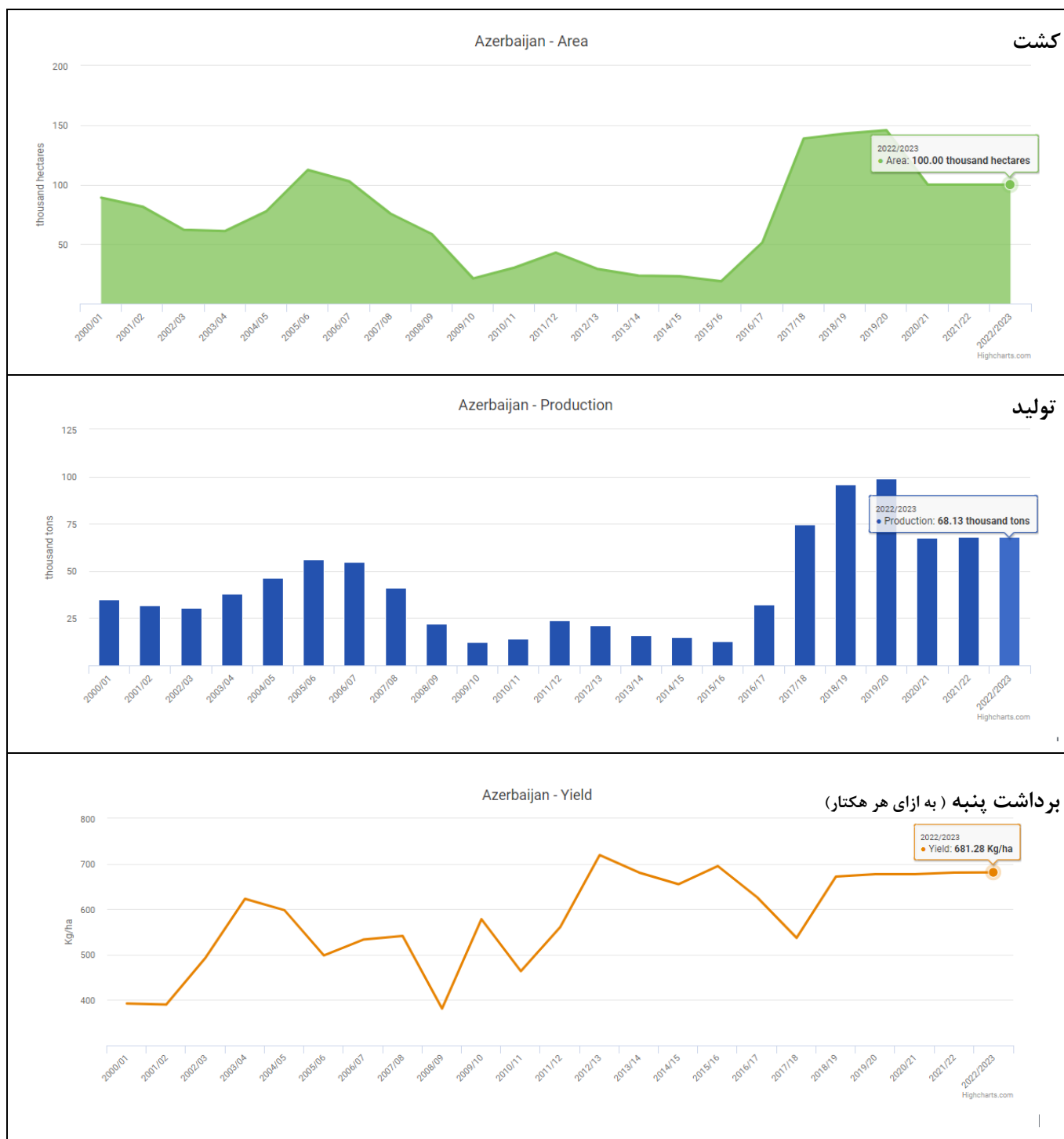
کد تعرفه	گروه کالا	سهم از گروه کالا در سال ۲۰۲۲	ارزش صادرات (میلیون دلار)				مقاصد صادراتی
			۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	
۵۲	الیاف پنبه	٪۸۱.۱	۲۱۳.۷	۲۷۳	۱۵۶.۸	۱۵۸.۴	ترکیه ۸۹٪، روسیه ۵.۲٪ و ایران ۴٪
	نخ پنبه	٪۱۵.۴					
۶۳	جوال و کیسه بسته بندی	٪۹۴.۷	۲۶.۴	۲۱.۹	۲۰.۲	۲۲	روسیه ۶۳.۴٪ و قزاقستان ۱۱.۴٪
	کالای خواب، رومیزی ...	٪۲.۹					
۶۲	لباس به صورت دست زنانه (ژاکت، شلوار...)	٪۵۱.۳	۲	۰.۹۶	۰.۸۷	۰.۶۲	ترکیه ۳۰.۳٪، عربستان سعودی ۱۹.۱٪ و گرجستان ۱۶.۶٪
	لباس به صورت دست مردانه (ژاکت، شلوار...)	٪۲۸.۳					
۵۰	الیاف ابریشم	٪۴۹.۷	۱.۷	۴.۲	۱.۱	۰.۹۶	ایران ۵۲.۷٪، هند ۱۹.۸٪ و ترکیه ۱۳.۱٪
	پارچه تاری پودی ابریشم	٪۲۳.۹					
۶۱	دستکش کشاف	٪۳۰.۸	۰.۸۷	۰.۴۵	۰.۵۴	۰.۵	روسیه ۲۵٪، ترکیه ۲۳.۹٪ و گرجستان ۲۳.۸٪
	تیشرت و زیرپوش کشاف	٪۱۴.۴					

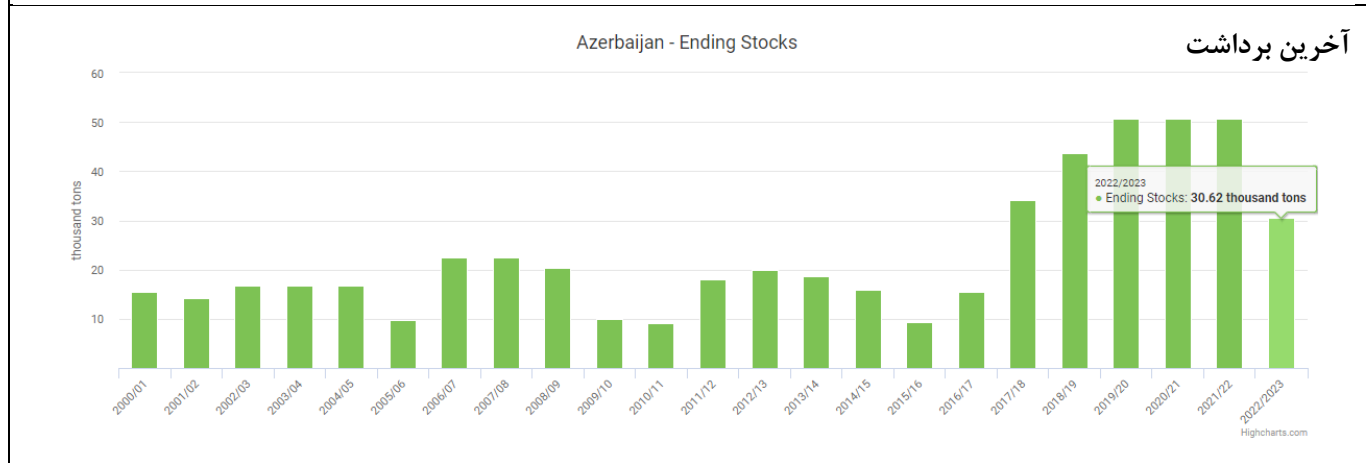
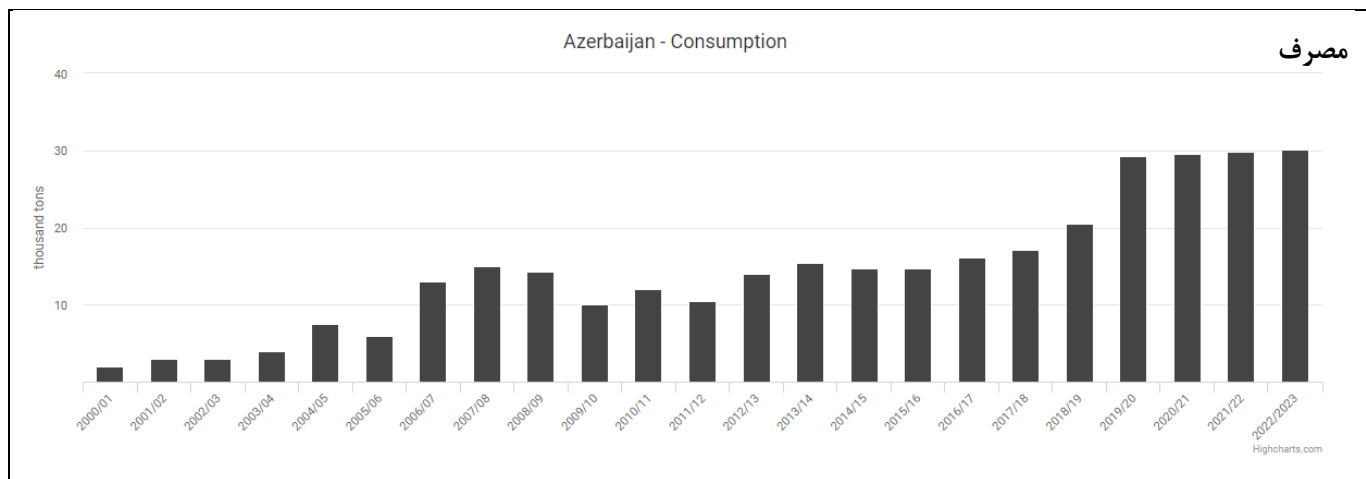
منبع: ITC

پنبه جمهوری آذربایجان

پنبه آذربایجان یکی از محصولات کشاورزی مهم این اقلیم می‌باشد که ۲۵٪ از درآمد کشاورزی آن را تشکیل می‌دهد. با توجه به اطلاعات باستان شناسی به دست آمده کشت پنبه در جمهوری آذربایجان از قرن ۵ میلادی آغاز شده است و در زمان اتحاد جماهیر شوروی به طلای سفید معروف بوده است. پس از سقوط شوروی تولید این کالا در جمهوری آذربایجان به مقدار قابل توجهی کاهش یافت و کشت غلات و تجارت نفت به دلیل سوددهی بیشتر جایگزین کشت پنبه شد. در جدول

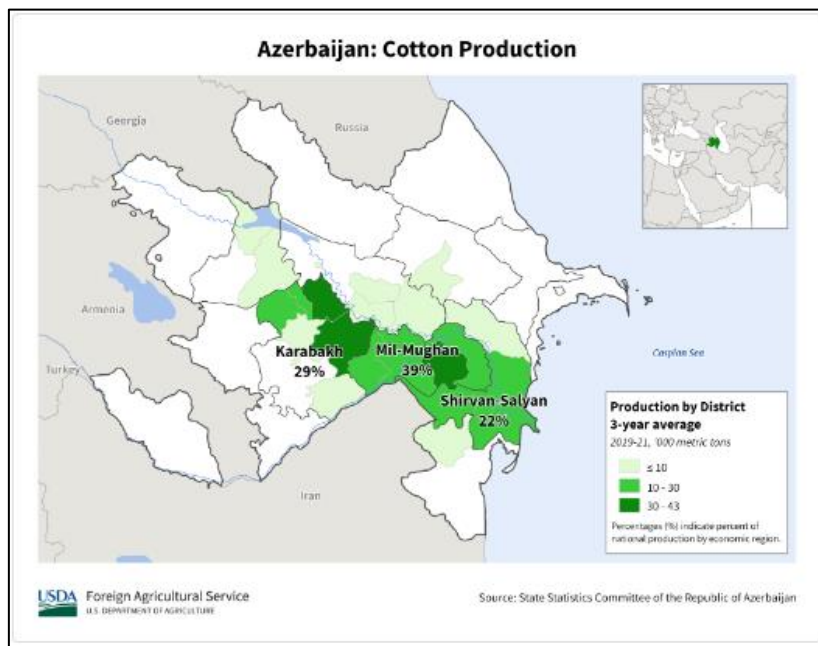
جدول ۱۲- روند کشت، برداشت، تولید، مصرف و آخرین برداشت جمهوری آذربایجان در طی سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۳ میلادی

منبع : cotton portal

طبق تصویر زیر که از سایت سازمان خدمات کشاورزی آمریکا گرفته شده است، مناطق کشت پنبه، مقدار تراکم و سهم تولید تفسیر شده است.

شکل ۸- توزیع مناطق تولید پنبه جمهوری آذربایجان

در تاریخ ۲۰۰۰ ساله جمهوری آذربایجان از این کشور به عنوان مرکز تولید ابریشم در نظر گرفته می‌شود. مردم بومی آذربایجان از گذشته تا به کنون به شغل نوغانداری مشغول هستند. مناطق اصلی تولید ابریشم شکی^۱ و بسگل^۲ است. یکی از دلایل توسعه صنعت ابریشم در آذربایجان قرار گرفتن آن در مسیر عبور جاده ابریشم بوده است. شهرهای شامخی، گنجه، شکی، اردوباد، شیروان و شوش بین قرن ۱۱ تا ۱۸ سهم قابل توجهی را در تولید ابریشم این کشور داشته‌اند [۷].

قالی و فرش جمهوری آذربایجان

قالی بافی و فرش بافی یکی از قدیمی‌ترین هنرها و صنایع دستی آذربایجان است، این منسوج دستباف سنتی در ابعاد مختلف، با بافت متراکم و سطحی با پرز یا بدون پرز بافته می‌شود. اطلاعات تاریخی و آثار ادبی یافت شده از این کشور نشان می‌دهد هنر قالی بافی آذربایجان از دوران باستان وجود داشته است. فرش و قالی آذربایجان بارها در آثار ادبی آن مورد تمجید قرار گرفته است. در گذشته عمده فرش‌های آذربایجان از جنس نخ ابریشم بودند. فرش‌های آذربایجان را می‌توان با توجه به ویژگی‌های فنی به دو دسته پرزدار و بدون پرز تقسیم کرد. فرش‌های بدون پرز متعلق به ابتدا دوران توسعه هنر بافندگی در آذربایجان است. فرش‌های بدون پرز بر اساس سبک بافت، ساختار ترکیبی، نقش و رنگ دسته‌بندی می‌شوند. این فرش‌ها به هشت دسته پالاس^۳، دژیم^۴، لیدی^۵، گلیم^۶، شیده^۷، ورنی^۸، زیلی^۹، سوماک^{۱۰} تقسیم می‌شوند [۸].

فرش بافی در آذربایجان یک سنت خانوادگی است. مردان در بهار و پاییز پشم گوسفندان را می‌تراشند و زنان در بهار، تابستان و پاییز از آن‌ها نخ می‌ریسند و با مواد رنگزا آن‌ها را رنگرزی می‌کنند. بافندگی قالی و فرش در زمستان توسط زنان بزرگ خانواده انجام می‌شود، در این زمان دختران بافتن را از مادر و مادربزرگ خود یاد می‌گیرند و تمام زنان خانواده در بافتن به یکدیگر کمک می‌کنند. فرش بر روی دارهای افقی یا عمودی با استفاده از نخ‌های پشمی، پنبه‌ای یا ابریشم با رنگ‌های طبیعی تولید می‌شود. فرش بافی ارتباط تنگاتنگی با زندگی روزمره و آداب و رسوم دارد [۹].

مکتب قالی بافی آذربایجان از نظر نقش، ترکیب، رنگ و تکنیک به هفت گروه قبا^{۱۱}، باکو یا آبشرون^{۱۲}، شیروان، گنجه، قزاق، قره باغ، تبریز متمایز می‌شوند که در ادامه هر کدام را به صورت مختصر شرح می‌دهیم.

- قبا: مرکز تولید این نوع فرش واقع در شمال شرقی آذربایجان در سه ناحیه کوهستانی، کوهپایه و دشت صورت می‌گیرد. روستاهای گوناگوند، خاشی، جیمی، افورجا، یرفی، بودوگ، گیریز، جک، سلماسویود در ناحیه کوهستانی و روستاهای امیرخانلی، علیخانلی، خلفلار، پیرمسان، بیلج، شاه نظری، پیرآبادیل، زیوا، زهرمی، سوماگوباگ، خرداگل، چیچی، دره چیچی در ناحیه کوهپایه و روستاهای زون شبران آران، چای قاراگشلی، حاجی قاراگشلی، سوسنلی، قاراگشلی، دوه چی، ملاکماللی و ... در مناطق دشت از آن پیروی می‌کنند. در این نوع فرش نقش و الگوها به صورت

^۱ Sheki

^۲ Basgal

^۳ Palas

^۴ Dzhejim

^۵ lady

^۶ kilim

^۷ shedde

^۸ verni

^۹ zili

^{۱۰} sumakh

^{۱۱} Quba

^{۱۲} Absheron

طرح از گیاهان تلفیق با اشکال هندسی و در برخی مواقع با نقوش حیوانی است. سبک مدالیون^۱ در بافت فرش‌های این مکتب مورد استفاده قرار می‌گیرد [۱۰].

- باکو: این مکتب فرش‌بافی شامل روستاهای آبرون گورادیل، نوحانی، نارداران، بلبله، فاطمایی، مردکان، گالا، هیل، کش، فیندیغان و ... است. فرش‌های مکتب باکو با رنگ‌های ملایم‌تر، نقوش ظریف، هندسی و طرح‌های گیاهی رسم شده با خط منحنی شناخته می‌شوند. در طیف رنگی فرش‌های باکو، عمدتاً آبی تیره در موارد نادر از رنگ‌های قرمز و زرد در بخش میانی استفاده می‌شود. اکثر این فرش‌ها نام روستای محل بافته شدن خود را دارند [۱۰].
- شیروان: روستاهای پیرو مکتب شیروان شامل شاماخی، مرازه، کردمیر، قاضی‌مامد (حاجی‌گابول)، گویچای و روستاهای اطراف آن‌ها را می‌شود. نقوش با ارزش و پیچیده فرش شیروان از قرون وسطی رایج بوده است. بازرگانان و سفیران آلمانی و انگلیسی در قرن ۷ و ۸ میلادی اطلاعات ارزشمندی در مورد ارزش هنری فرش شیروان در یادداشت‌های روزانه خود ثبت کرده‌اند. فرش‌های این مکتب در قرون چهاردهم تا پانزدهم بارها با حضور در نقاشی‌های هنرمندان اروپایی مورد ستایش قرار گرفته است [۱۰].
- گنجه: مکتب فرش‌بافی گنجه، شهر گنجه و روستاهای اطراف آن مانند گدابای و گورانبوی، شامکیر و ساموخ را در بر می‌گیرد. گنجه یکی از شهرهای باستانی در شمال غربی آذربایجان است که به عنوان مرکز تولید ابریشم، پارچه‌های پشمی، فرش‌های ابریشمی در در قرون ده و یازده شناخته شده است. در شهر گنجه از گذشته تا به امروز، کارگاه‌های فرش‌بافی جهت تولید فرش‌های مرغوب این مکتب وجود دارد [۱۰].
- قزاق: مکتب قالی‌بافی قزاق در شهر قزاق، بورچالی گرجستان و گویچای ارمنستان، که آذربایجانی‌ها تا سال ۱۹۸۸ در آن زندگی می‌کردند، قرار دارد. مرکز این مکتب شهر قزه و روستاهای اطراف آن آگستافه و تووز آذربایجان است. نقوش قالی‌های گنجه-قزاق حتی در قرون وسطی مورد توجه هنرمندان اروپایی قرار گرفت. از تعداد رنگ‌های کمی در ترکیب رنگ‌بندی فرش‌های این مکتب ایجاد شده است [۱۰].
- قره باغ: مکتب فرش قره باغ، در جنوب غربی آذربایجان، در دو منطقه کوهستانی و دشتی آن قرار دارد. شهر شوشا و روستاهای داشبولاغ، دوشنلی، گروگان، ترنیویز، مالیبیلی، چناخچه، یدک کش، توگلار، هادروت، مرادخانلی، قاسیموشاگی، گوبدلی، گزاق، میرسید، باگیربیلی، خانلیق، توماس پیرو بافتن فرش به این مکتب بودند. در قرن هشتم این منطقه به عنوان یکی از مراکز صنایع دستی پنبه و پشم شناخته شده است، البته در مناطق دشت که مواد اولیه راحت‌تر از مناطق کوهستانی تهیه می‌شود. جبرائیل، آغدام، بردا و فضولی و روستاهای اطراف آن مناطق اصلی تولید فرش به این مکتب هستند.
- در قرن هجدهم مدرسه قالیبافی قره باغ در شوش ایجاد شد. اروپا پالت رنگی فرش‌های قره باغ بسیار غنی است. در این نوع فرش از رنگ‌هایی که بر گرفته از طبیعت هستند، استفاده می‌شود. به صورت سنتی قسمت میانی فرش قره باغ آذربایجان از رنگ قرمز استفاده می‌شود. این رنگ از گیاهان مختلفی به دست می‌آمده است که رایج‌ترین آن، رنگ قرمز کاجنیل است [۱۰].

^۱ medallion

- تبریز: در ۱۰ فوریه ۱۸۲۸ پیمان صلحی بین روسیه و ایران در روستای ترکمانچای در نزدیکی تبریز به نام عهدنامه ترکمانچای منعقد شد و به جنگ روس و ایران در ۱۸۲۶-۱۸۲۸ خاتمه داد. طبق مفاد این قرارداد قسمت شمالی آذربایجان به روسیه ملحق شد. بخش جنوبی آذربایجان مانند شهرهای اردبیل، ارومیه، خوی، مراغه، مرند، ماکو و ... به ایران ملحق شدند، به این ترتیب آذربایجان به دو قسمت تقسیم گردید. از آن پس نمونه‌های فرش مکتب تبریز به عنوان فرش ایرانی در سراسر جهان شناخته شد. مکتب فرش تبریز قدیمی‌ترین و معروف‌ترین مکتب‌های فرش‌بافی آذربایجان است و شهرهای تبریز، اردبیل، مراغه، مرند، ماکو، خوی، ارومیه، زنجان، گاریگا، هریس، سراب، احمدآباد، میریش، اهر، سلماس، گوراوان، سنا، قره‌داغ را پوشش می‌دهد. اقوام ترک در این مناطق از گذشته تا به کنون نقش مهم و تاثیر جدی در شکل‌گیری و توسعه قالی بافی و هنر فرش ایران داشته است. فرش تبریز که در قرون یازده و دوازده شکوفا شد و با تسلط بر ویژگی‌های هنری مکتب مینیاتور تبریز از قرون سیزده و چهارده تا هفده به توسعه رسید. فرش‌های بدون پرز و پرزدار این مکتب با نقوش و ترکیب رنگ منحصر خود شناخته می‌شوند. مکتب فرش تبریز بر اساس ترکیبات اصلی فرش به ۲ گروه تبریز و اردبیل تقسیم نمود [۱۰].

تجارت ماشین آلات نساجی جمهوری آذربایجان

باتوجه به آمارهای به دست آمده از سایت ITC در سه سال میلادی اخیر، عمده واردات ماشین آلات نساجی توسط جمهوری آذربایجان عمدتاً از کشورهایمانند ترکیه و چین بوده است. باتوجه به ارزش واردات ثبت شده ملاحظه می‌گردد، بیشتر تمرکز جمهوری آذربایجان بر بخش‌های ریسندگی، ماشین آلات بخش رنگرزی و تکمیل و دوزندگی است.

جدول ۱۳- ارزش واردات ماشین آلات نساجی جمهوری آذربایجان برحسب میلیون دلار

کشور صادرکننده	ارزش واردات (هزار دلار)			تعریف	کد تعرفه
	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰		
ترکیه، چین و ایران	۱۴	۳۷	۷	ماشین آلات ذوب ریزی، کشش، تکسچرایزینگ و برش الیاف مصنوعی	۸۴۴۴
ترکیه، چین و اسپانیا	۴۹۰۷	۱۶۴۱	۶۳۲۰	ماشین آلات ریسندگی، تابندگی و سایر ماشین آلات تولید نخ	۸۴۴۵
هند، اتریش و چین	۸۸۸	۲۶	۱۱۴	ماشین آلات بافندگی تار و پودی	۸۴۴۶
چین، ژاپن و ترکیه	۷۳۲	۸۵۵	۴۰۵	ماشین آلات بافندگی حلقوی	۸۴۴۷
ترکیه و آلمان	۳۱۴۸	۱۲۵۱	۲۰۰۸	قطعات، ملزومات، ماشین آلات و دستگاه‌های کمکی برای ماشین آلات نساجی	۸۴۴۸
چین	۱۸	۵۴	۰	ماشین آلات تولید و تکمیل منسوجات بی بافت و نمدی	۸۴۴۹
ترکیه، هلند و چین	۳۳۲۱	۲۴۱۱	۳۵۱۶	ماشین آلات پاک کردن، چلانیدن، آغشته کردن و اندودن، خشک کردن، پرس کردن، اتو کردن، آهار زدن، رنگ کردن، پیچیدن، باز کردن، تا کردن و ...	۸۴۵۱
چین و ترکیه	۵۰۸۰	۴۹۵۳	۳۷۸۸	چرخ دوزندگی، غیر از ماشین‌های دوخت اوراق	۸۴۵۲

منبع: ITC

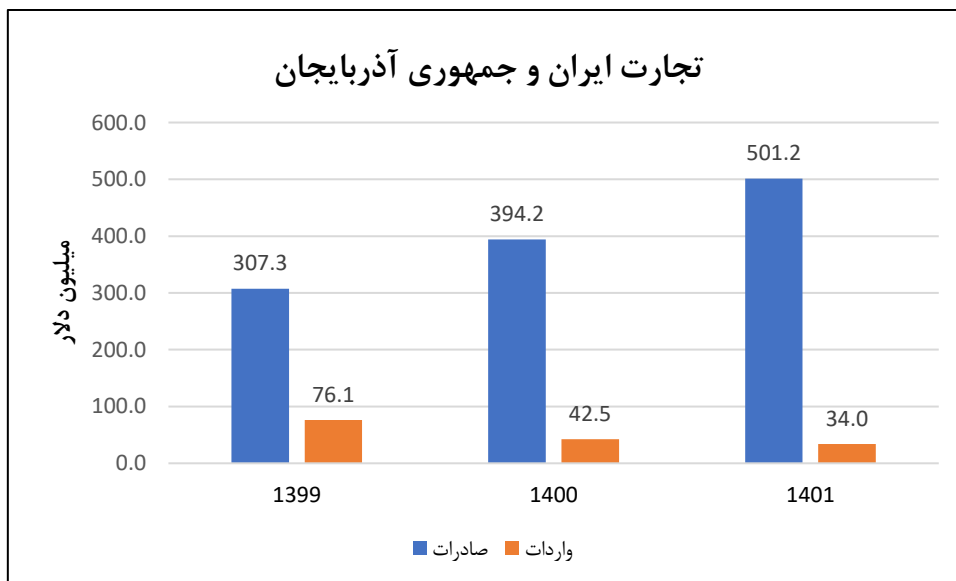
مراودات تجاری ایران با جمهوری آذربایجان

کشور جمهوری آذربایجان یکی از هماسیگان مهم کشورمان و همچنین پلی برای تجارت با سایر کشورها از جمله روسیه و گرجستان می‌باشد. در این راستا وزارت راه و شهرسازی ایران اقدام به ساختن پل ترانزیتی به نام آستاراچای نمود، که در نهم دی ماه امسال (۱۴۰۲) افتتاح گردید و به نقل از خبرگذاری آذرنیوز پیش بینی می‌شود این مسیر، تجارت ما بین این دو کشور را به میزان ۲ میلیون تن افزایش دهد. این پل به طول ۹۷ متر و عرض ۳۰ متر در شمال غربی استان گیلان و مرز شهر آستارا واقع شده است [۱۱].

در این بخش آمار به دست آمده از گمرک ایران از مروودات تجاری بین ایران و جمهوری آذربایجان گردآوری شده است. همان طور که از آمار ثبت شده نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۱ میزان واردات به ارزش ۳۳.۹ میلیون دلار و صادرات به ارزش ۵۰۱.۲ میلیون دلار بوده است که به ترتیب با توجه به ۳ سال اخیر مقدار تجارت کاهش و افزایش یافته است. عمده کالاهای وارد شده از این کشور به ایران شامل سوخت، منسوجات پنبه‌ای، ماشین آلات و آهن بوده است و در بخش صادرات، عمده کالاهای صادر شده از ایران به آن شامل مواد پلاستیکی، مواد غذایی و فلزات می‌باشد.

در سال‌های اخیر واردات ایران از این کشور در بخش کالاهای نساجی با سیر نزولی همراه بوده است. واردات نساجی ایران در این سال‌ها از جمهوری آذربایجان، مربوط به کالاهای فصل منسوجات ابریشمی (۵۰) و منسوجات پنبه‌ای (۵۲) می‌باشد. عمدتاً این کالاها به صورت الیاف ابریشم با کد تعرفه ۵۰۰۲ و نخ پنبه به کد تعرفه ۵۲۰۵ است همچنین لازم به ذکر است که در فصل ۵۲ مربوط به منسوجات پنبه‌ای این کالا متداولاً به صورت الیاف پنبه تجارت می‌شده است و به تدریج نخ پنبه جایگزین الیاف پنبه گشته است.

در مقابل واردات ایران از جمهوری آذربایجان، صادرات به این کشور در دسته گروه کالاهای نساجی با حجم و تنوع کالایی بیشتری صورت گرفته است و مقدار آن در این سال‌ها تقریباً برابر با ۲۸ میلیون دلار بوده است. عمده این کالاها از نوع پوشاک به خصوص پوشاک کشباف (۶۱) و منسوجات فیلامنتی از الیاف مصنوعی و سنتزی (۵۴) عمدتاً پارچه است. در سال ۱۴۰۱ سهم نساجی در صادرات ایران به جمهوری آذربایجان برابر ۵.۷٪ همچنین سهم نساجی در واردات ایران از جمهوری آذربایجان برابر ۰.۵ درصد شده است.

شکل ۹- تجارت ایران و جمهوری آذربایجان در ۳ سال اخیر بر حسب میلیون دلار براساس آمار گمرک ایران

جدول ۱۴- وزن و ارزش واردات نساجی ایران از جمهوری آذربایجان از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ برحسب تن و هزار دلار

۱۴۰۱		۱۴۰۰		۱۳۹۹		۱۳۹۸		کد تعرفه	واردات ایران
ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن		
۱۶۱.۷	۴.۵	۱۱۸۸	۳۸.۵	-	-	-	-	۵۰	ابریشم
۳۹.۶	۱۸.۷	۱۰۵.۴	۷۸.۷	۱۲۳۹.۱	۵۷۵.۶	۲۸۸۷.۸	۱۲۲۵.۲	۵۲	پنبه
۲۰۱.۳	۲۳.۲	۱۲۹۳.۴	۱۱۷.۲	۱۲۳۹.۱	۵۷۵.۶	۲۸۸۷.۸	۱۲۲۵.۲		مجموع

منبع: گمرک

جدول ۱۵- وزن و ارزش صادرات نساجی ایران به جمهوری آذربایجان از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ برحسب تن و هزار دلار

۱۴۰۱		۱۴۰۰		۱۳۹۹		۱۳۹۸		کد تعرفه	صادرات ایران
ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن		
۱.۳	۰.۶	-	-	۰.۶	۰.۴	-	-	۵۱	پشم
۹.۵	۶.۴	۶.۲	۴.۸	۳۱.۲	۱۰.۷	۴۶.۷	۲۷.۱	۵۲	پنبه
۶۵۰۰.۸	۴۶۰۳.۲	۵۰۳۲.۸	۳۴۱۲.۴	۳۵۲۸.۹	۱۳۸۶.۱	۷۳۹۲.۳	۲۶۷۶.۲	۵۴	منسوجات فیلامنتی از الیاف سنتزی و مصنوعی
۳۳۲۹.۵	۲۸۷۶.۵	۲۶۰۳.۱	۲۵۴۳.۶	۲۲۷۲.۹	۱۹۵۶.۴	۲۶۷۳.۷	۲۱۰۸.۶	۵۵	منسوجات از الیاف سنتزی و مصنوعی
۹۱۵.۳	۴۸۵.۲	۲۰۷۱.۲	۱۰۴۰.۴	۲۰۲۴.۴	۹۰۰.۶	۳۲۴۸.۷	۱۲۶۶.۱	۵۶	منسوجات بی بافت
۱۷۳۰.۵	۵۴۷.۷	۱۹۸۵.۴	۵۶۴.۹	۱۰۹۳.۷	۳۶۸.۸	۱۳۸۸.۶	۴۶۹.۲	۵۷	فرش و کفپوش
۱۳۴۱.۶	۳۶۹	۱۹۶۹.۹	۳۵۳.۵	۱۶۳۷.۵	۳۱۳.۷	۲۸۶۹.۴	۵۲۲.۸	۵۸	پارچه تار پودی
۲۲۷۶.۶	۱۱۸۳.۵	۱۵۰۲.۵	۶۵۲.۵	۱۳۲۹	۵۴۰.۸	۱۱۰۲.۱	۴۷۱.۵	۵۹	پارچه های صنعتی
-	-	-	-	۷۵	۲۱.۶	۲۸۷.۸	۹۵.۹	۶۰	پارچه حلقوی
۷۰۷۳.۴	۷۳۷.۱	۹۳۰۸.۲	۱۰۳۸	۱۳۳۶۰.۳	۱۵۱۹.۵	۳۷۸۱.۳	۶۰۶.۱	۶۱	پوشاک کشباف
۱۱۲۵.۵	۱۸۰.۳	۴۵۳.۲	۱۰۵.۵	۹۳۳.۶	۱۷۱.۹	۶۷۸	۷۲.۶	۶۲	پوشاک غیر کشباف
۴۳۱۰.۳	۳۰۵۷.۷	۳۵۲۷.۵	۲۱۸۰.۵	۷۸۹۷.۷	۴۰۴۰.۲	۵۷۶۴.۵	۲۹۷۹.۱	۶۳	منسوجات آماده
۲۸۶۱۴.۸	۱۴۰۴۷.۷	۲۸۴۶۰.۶	۱۱۸۹۶.۷	۳۴۱۸۵.۴	۱۱۲۳۱.۲	۲۹۲۳۳.۵	۱۱۲۹۵.۸		مجموع

منبع: گمرک

- [۱] BRADEN S. TONDRE, “IMPROVEMENT OF COTTON PRODUCTION IN AZERBAIJAN,” no. May, ۲۰۲۲.
- [۲] “Includes Azerbaijan real Gross Domestic Product growth rate, with latest forecasts and historical data, GDP per capita, GDP composition and breakdown by sector.,” *globalfinance*. <https://gfmag.com/country/azerbaijan-gdp-country-report/>
- [۳] “Production of Gross Domestic Product in ۲۰۲۲,” *the state statistical committee of republic of azerbaijan*, ۲۰۲۳. <https://www.stat.gov.az/news/index.php?lang=en&id=۵۴۱۲>
- [۴] S. Report, “۲۰۲۳ ARTICLE IV CONSULTATION — PRESS RELEASE ;,” no. ۲۴, ۲۰۲۴.
- [۵] “AZERBAIJAN’S TEXTILE AND SILK PRODUCTION IS ABOUT TO RESTARTNo Title,” *texnation*. <https://textination.de/en/node/۱۸۸۷۷>
- [۶] “‘Greening the Industry’ – Azerbaijani textile manufacturers Alyans, Baku, and BETEX benefit from taking part in the EU’s Environment company assessments,” *EU4Environment*, ۲۰۲۳. <https://www.eu4environment.org/news/greening-the-industry-azerbaijani-textile-manufacturers-alyans-baku-and-betex-benefit-from-taking-part-in-the-eu4environment-company-assessments/>
- [۷] “Azerbaijan’s silk industry, one of the main activities continued into modern timesNo Title,” *AZERTAC*, ۲۰۲۲. https://azertag.az/en/xeber/azerbajjans_silk_industry_one_of_the_main_activities_continued_into_modern_times-۲۰۷۲۳۷۵#:~:text=The main production areas are,through certain regions of Azerbaijan.&text=centuries.,were produced in these regions.
- [۸] “Carpet weaving in Azerbaijan,” *advantour*. <https://www.advantour.com/azerbaijan/handcrafts/carpets.htm>
- [۹] M.Alekperzadeh, “Traditional art of Azerbaijani carpet weaving in the Republic of Azerbaijan,” *unesco*, ۲۰۰۹. <https://ich.unesco.org/en/RL/traditional-art-of-azerbaijani-carpet-weaving-in-the-republic-of-azerbaijan-۰۰۳۸۹>
- [۱۰] “DEVELOPMENT OF CARPET ART IN AZERBAIJANNo Title,” *azerbiajan*. <https://azerbaijan.az/en/related-information/۴۹>
- [۱۱] A. Aliyev, “Trade exchange to increase between Azerbaijan, Iran, official says,” *AZERNEWS*, ۲۰۲۴. <https://www.azernews.az/business/۲۱۹۸۴۲.html>